

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 Valtioneuvosto

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö Dnro 20/040/2009

PERUSOPETUKSEN YLEISET VALTAKUNNALLISET TAVOITTEET JA TUNTIJAKO
Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010: 1

Suomen Kuntaliitto esittää pyydettyinä lausuntonaan muistiosta seuraavaa.

Yleistä Opetusministeriö asetti 3.4.2009 työryhmän valmistelemaan perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden sekä perusopetuksen tuntijaon uudistamista. Työryhmä luovutti ehdotuksensa opetusministeri Henna Virkkuselle 2.6.2010. Työryhmän muistiota koskevat lausunnot on pyydetty toimittamaan opetus- ja kulttuuriministeriölle 3.9.2010 mennessä.

Annettujen lausuntojen pohjalta valmistellaan valtioneuvoston asetus, joka annetaan alkuvuodesta 2011. Valtioneuvoston yleisiä valtakunnallisia tavoitteita ja tuntijakoa koskevan asetuksen mukaiseen opetukseen siirtyminen tapahtunee opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisten opetussuunnitelmien laadinnan jälkeen lukuvuoden 2014 - 2015 alusta.

Uudistukselle on määritelty neljä tavoitetta, jotka ovat perusopetuksen sivistystehtävän syventäminen ja perusopetuksen eheys, osaamisen korkean tason turvaaminen, oppilaiden yksilöllisen ohjauksen ja tuen varmistaminen sekä perusopetuksen toteuttamisperiaatteiden selkeyttäminen.

Työryhmän ehdotuksessa esitetään muun muassa vähimmäistuntimäärää nostettavaksi neljällä vuosiviikkotunnilla, kieliohjelmaa laajennettavaksi, perusopetuksen valinnaisuutta lisättäväksi, ja uusiksi oppiaineiksi esitetään etiikkaa ja draamaa.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan työryhmän muistiossa on selkeästi esitetty perusopetuksen kehittämistyön suunta ja tavoitteet. Muistio antaa lähtökohdat perusopetuksen uudistamiselle ja kehittämiselle. Uudistamisen tavoitteita on pohdittu lähtien liikkeelle perusopetuksen nykyisistä vahvuuksista ja toimintaympäristössä tapahtuneista muutoksista. Muistiossa on tuotu esille myös tulevaisuudessa tarvittavia osaamistarpeita ja määritellyt kansalaisen taidot. Perusopetuksen yleiset valtakunnalliset tavoitteet on määritelty perusopetuslaissa säädettyjen tavoitteiden ja tulevaisuuden perusopetuksen uudistamistavoitteiden pohjalta.

Kuntaliitto korostaa, että uudistuksen kustannusvaikutusten arviointi on vallitsevassa taloudellisessa tilanteessa erityisen tärkeää. Uudistuksella ei tule aiheuttaa kuntien talouksille lisäpaineita ja uudistuksesta aiheutuvat kustannukset on kor-

vattava kunnille täysimääräisenä valtiosuuslainsäädännöstä poiketen ilman kuntien omarahoitusosuuden vähentämistä.

Vaikeassa taloudellisessa tilanteessa kunnat ovat jo nyt joutuneet supistamaan opetustoimen menojaan. Seuraavan hallituskauden yksi keskeisistä tavoitteista tulee olemaan julkisen talouden tasapainottaminen. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna kuntien mahdollisuudet toteuttaa uusia tehtäviä tai olemassa olevien tehtävien laajennuksia ovat huonot.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan uutta tuntijakoa koskevassa ehdotuksessa on tapahtunut selkeä suunnanmuutos aikaisempiin tuntijakopäätöksiin verrattuna. Kuntien ohjausta perusopetuksen järjestämiseen liittyvissä asioissa on huomattavasti tiukennettu. Kuntaliitto ei pidä valtion normiohjauksen tiukentamista perusteltuna. Nykyinen paikalliseen päätäntävaltaan ja luottamukseen perustuva peruskoulujärjestelmä on tuottanut hyviä tuloksia ja se on ollut toimiva. Oppimistuloksia ja suomalaista koulujärjestelmää koskevat tutkimukset tukevat vahvasti sitä käsitystä, ettei normiohjauksen lisäämiselle ole tarvetta.

Vähimmäistuntimäärän nostaminen

Suomalainen peruskoulujärjestelmä on osoittanut, että hyvät oppimistulokset, koulutuksellinen tasa-arvo ja tehokkuus on mahdollista saavuttaa samanaikaisesti. Vuoden 1993 tuntijakopäätöksestä lähtien oppilaan vähimmäistuntimäärä on pysynyt samana 222 vuosiviikkotuntina.

Ainakaan tähän mennessä ei ole tullut esille seikkoja, joiden perusteella vähimmäistuntimäärää pitäisi nostaa. Huipputulokset kansainvälisissä oppimistulosvertailuissa tukevat nykyisen vähimmäistuntimäärän riittävyyttä. Myöskään tutkimuksen kautta ei ole noussut esille vähimmäistuntimäärän nostamista tukevia seikkoja. Kansalliset oppimistulosten arvioinnit eivät viittaa tuntimäärien nostamistarpeeseen. Eurobarometer Special Surveys –tutkimuksen mukaan suomalaiset ovat eurooppalaisista kaikkein tyytyväisimpiä koulutusjärjestelmäänsä.

Suomi on esimerkki tehokkaan koulutusjärjestelmän maasta, jossa huipputulokset saavutetaan OECD-maiden kesken verrattuna keskimääräisin menoin. Tärkeämpää kuin oppituntien määrä on, mitä oppitunnin aikana tapahtuu.

Työryhmän muistiossa vähimmäistuntimäärän nostamista neljällä vuosiviikkotunnilla on perusteltu koulutuksellisen tasa-arvon ja valtakunnallisen yhdenvertaisuuden lisäämisellä.

Työryhmän muistiossa esitettyjen vähimmäistuntimäärän nostamiseen liittyvien perustelujen osalta Kuntaliitto toteaa, että vaikka tuntimäärät kouluissa jonkin verran vaihtelevat, Suomessa koulujen väliset erot oppimistuloksissa ovat OECD-maiden pienimpiä. Vuoden 2006 Pisa-tutkimuksen mukaan Suomessa koulujen osuus suoritusten kokonaisvaihtelusta oli 5,8 % OECD-maiden keskiarvon ollessa 34 %. Osaamisen erot myös eri alueiden välillä olivat pieniä, eivätkä olleet merkittäviä. Tutkimustulosten valossa koulutuksellinen tasa-arvo ja valtakunnallinen yhdenvertaisuus toteutuvat suomalaisissa kouluissa jo nyt hyvin. Suomalaisen koulutuksen tasa-arvoa ja valtakunnallista yhdenvertaisuutta voidaan pitää peruskoulujärjestelmämme keskeisinä vahvuuksina.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan vähimmäistuntimäärän nostamista neljällä vuosiviikkotunnilla ei voida perustella koulutuksellisen tasa-

arvon ja valtakunnallisen yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Kuntaliitto on nykyisen vähimmäistuntimäärän säilyttämisen kannalla.

Sen sijaan Kuntaliitto pitää tärkeänä, että koulutukselliseen tasa-arvoon ja valtakunnalliseen yhdenvertaisuuteen kiinnitetään huomiota perusopetus uudistuksen yhteydessä. Harvaan asutuissa ja pitkien etäisyyksien kunnissa yhdenvertaisten perusopetuspalvelujen tarjoaminen asukkaille tulee olemaan keskeinen haaste. Vähimmäistuntimäärien nostaminen ei ole ratkaisu tähän ongelmaan. Sillä voi olla jopa täysin päinvastainen vaikutus.

Koulutuksellisen tasa-arvon varmistamisessa ja yhdenvertaisten palvelujen turvaamisessa valtionosuusjärjestelmällä on keskeinen merkitys. Valtionosuusjärjestelmän tulee ottaa nykyistä paremmin huomioon kuntien olosuhdetekijät ja erilaiset mahdollisuudet opetuksen järjestämiseen. Rahoitusjärjestelmää tulee vahvistaa niin, että se takaa kaikille kunnille mahdollisuudet korkeatasoisten perusopetuspalvelujen järjestämiseen lähipalveluna. Tätä kautta pystytään parhaiten turvaamaan koulutuksellinen tasa-arvo ja valtakunnallinen yhdenvertaisuus.

Kieliohjelman toteuttaminen

Työryhmän muistiossa on esitetty useita muutoksia nykyisin voimassa olevaan kieliohjelmaan. Vieraiden kielten ja toisen kotimaisen kielen opiskelusta työryhmä esittää, että A1-kielen opintojen tulee alkaa viimeistään 2. vuosiluokalta. Opetuksen järjestäjän tulee tarjota vähintään kolmea vaihtoehtoa A1-kieleksi. Yhden näistä tulee olla toinen kotimainen kieli. A2-kielen opintojen tulee alkaa viimeistään 5. vuosiluokalta. Opetuksen järjestäjän tulee tarjota oppilaalle vapaaehtoisen A2-kielen opiskelumahdollisuus joko opetuksen järjestäjän omana tai järjestäjien välisenä yhteistyönä. Edelleen työryhmän muistiossa on esitetty, että B1-kielen opintojen tulee alkaa viimeistään 6. vuosiluokalta.

Työryhmän ehdottaman kieliohjelman osalta voidaan yleisesti todeta, että se lisää kunnan kielten opetuksen järjestämiseen liittyviä tarjontavelvoitteita ja tehtäviä sekä vahvistaa toisen kotimaisen kielen asemaa.

Kaikille yhteisen A1-kielen aloittaminen ennen kolmatta vuosiluokkaa on viime vuosina yleistynyt. Vuonna 2008 opiskeli ensimmäisen vuosiluokan oppilaista lähes 9 prosenttia ja toisen vuosiluokan oppilaista 14 prosenttia yhteistä A1-kieltä.

Kuntaliitto kannattaa A1-kielen aloittamisen varhentamista alkamaan viimeistään 2. vuosiluokalta. Tätä tukevat käytännön työssä saadut kokemukset sekä lasten vieraiden kielten oppimiseen liittyvät tutkimustulokset. A1-kielen opetuksen aloittamisen varhentaminen edellyttää kielenopetuksen pedagogiikan kehittämistä pienten lasten opetuksen tarpeiden mukaiseksi, mikä on tuotu esille myös työryhmän muistiossa.

A1-kielen osalta kunnan tulisi tarjota työryhmän ehdotuksen mukaan kolmea eri vaihtoehtoa. Tällä hetkellä se, missä laajuudessa A1-kieltä tarjotaan, on opetuksen järjestäjän päätettävissä oleva asia.

Suomen kunnista hieman yli puolet on alle 6 000 asukkaan kuntia. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna A1-kielen opetuksen tarjonnan laajuuteen liittyvät velvoit-

teet saattavat muodostua monille kunnille liian vaativiksi. Työryhmän ehdotus lisäisi kielen opetukseen liittyvien opetusryhmien määrää ja kasvattaisi kuntien menoja. Myös pätevien kielten opettajien saanti laajan kieliohjelman toteuttamiseksi saattaisi pienemmissä ja harvaan asutuissa kunnissa muodostua ongelmaksi. Laajan A1-kieliohjelman toteuttaminen heijastuisi myös lukiokoulutukseen ja kasvattaisi kurssien määrää A1-kielen osalta.

Vaikka kieltenopetuksessa käytettäisiin kiertäviä opettajia ja kielten opetusta voitaisiin keskittää tiettyihin kouluihin, lisäisi kielten tarjontavelvoitteiden laajentaminen oppilaiden kuljetuksia eri koulujen välillä.

A1-kielen tarjonnan osalta Kuntaliitto pitää nykyistä käytäntöä toimivana. A1-kielen oppimistulokset ovat olleet hyviä eikä tältä osin tehdyissä selvityksissä ole tullut esille muutostarvetta. Kuntaliiton näkemyksen mukaan opetuksen järjestäjän tulee jatkossakin saada itse päättää, mitä kieliä ja missä laajuudessa se tarjoaa A1-kielenä.

Sen sijaan nykyisessä kieliohjelmassa Kuntaliitto pitää ongelmana A2- ja B2-kielten opiskelun vähentymistä, mikä on vaikuttanut osittain kansallisen kielivarannon heikentymiseen. Kuntaliiton näkemyksen mukaan pääpaino kieliohjelman monipuolistamisessa tulisikin olla oppilaalle vapaaehtoisten ja valinnaisten kielten tarjonnan lisäämisessä valinnaisten opintojen kautta.

Työryhmä esittää myös, että yhteisenä tai vapaaehtoisena aineena opetettavan kielen valintaa ei saa muuttaa toiseksi, jos asianomaisen kielen valinneita on saman opetuksen järjestäjän opetuksessa yhteensä vähintään 10. Käytännössä tämä merkitsee kunnille veloitetta aloittaa kielen opetus, mikäli kyseisen kielen valinneita oppilaita on kunnassa yhteensä vähintään 10. Työryhmän muistiossa todetaan, että veloitteen voi olettaa lisäävän kielten opetusryhmien määrää nykyisestä.

Monipuolisen kieliohjelman toteuttaminen ei edellytä kielten opetuksen käynnistämiseen liittyvien vähimmäisryhmäkokojen säätämistä perusopetuslakiin. Vähimmäisryhmäkoko ohjaisi kielten opetuksen järjestämistä myös toisin päin eli kielten opetusta ei tulisi järjestämään alle kymmenen oppilaan opetusryhmille, mikä tällä hetkellä on kuitenkin verraten yleistä. Kuntaliiton näkemyksen mukaan opetuksen järjestäjän tulee saada itse päättää siitä, mitkä ovat ne vähimmäisryhmäkoot, joilla se vieraiden kielten opetuksen käynnistää.

Työryhmän muistiossa todetaan: "Kielten tarjonnan laajuutta koskevat veloitteet kasvavat nykyiseen verrattuna. Tavoitteena on eri kielten tarjonnan lisääntyminen, mikä heijastunee kielten opetusryhmien määrän kasvuna."

Työryhmän kieliohjelman toteuttamiseen liittyvät ehdotukset lisäisivät ja laajentaisivat kuntien nykyisiä tehtäviä sekä kasvattaisivat kuntien menoja. Uutena tehtävänä on opetuksen järjestäjän tarjontavelvoite vapaaehtoisen A2-kielen osalta. Tällä hetkellä se on opetuksen järjestäjän harkinnassa oleva asia. Kuntaliitossa tehdyn arvion mukaan työryhmän ehdottamat muutokset kieliohjelmaan kasvattaisivat perusopetuksen kustannuksia vuositasolla yhteensä noin 76 miljoonalla eurolla.

Valinnaisuuden toteuttaminen

Nykyisen tuntijaon yksi puute on valinnaisuuden vähäinen määrä. Vuoden 2001 tuntijakopäätöksessä valinnaisuus vähennettiin 20 vuosiviikkotunnista 13 tuntiin. Valinnaisuuden kautta saadaan opetus- ja kasvatustyön toteuttamiseen joustavuutta. Tätä kautta voidaan ottaa huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet ja vähentää teoreettisuutta. Valinnaisuus parantaa myös oppilaiden motivaatiota.

Aiemmissa tuntijakopäätöksissä ei ole päätetty yksityiskohtaisesti valinnaisiin opintoihin varatun tuntimäärän käytöstä. Työryhmän ehdotuksessa valinnaisuus on sidottu tuntikiintiöinä oppiainekokonaisuuksiin. Tämä saattaa tehdä valinnaisuudesta ainakin osittain näennäistä ja jäykistää valinnaisuuden toteuttamista.

Oppilaan vähimmäistuntimäärä muodostuu kaikille yhteisesti opetettavista opinnoista ja valinnaisista opinnoista. Työryhmän muistiossa esitetään valinnaisiin opintoihin yhteensä 28+6 vuosiviikkotuntia. Valinnaisten opintojen suuri määrä vähentää kaikille yhteisenä annettavan opetuksen määrää ja saattaa tätä kautta heikentää oppilaiden perustaitoja ja jatko-opiskeluvalmiuksia.

Valinnaisuuden huomattava kasvu aiheuttaa ongelmia lukujärjestysten laatimisessa ja muissa opetusjärjestelyissä. Laajan valinnaisuuden toteuttamisessa luokkatilojen riittävyys voi osaltaan tulla ongelmaksi. Koulujen tilamitoituksissa ei ole voitu huomioida näin laajan valinnaisuuden toteuttamista. Pienissä kouluissa myös opettajaresurssit saattavat rajoittaa laajan valinnaisuuden käytännön toteutusta.

Myös kuntien mahdollisuudet tarjota laajaa valinnaisuutta ovat erilaiset. Esitetty malli saattaa lisätä alueellista eriarvoisuutta ja koulujen välisiä eroja. Näin laajan valinnaisuuden toteuttaminen kasvattaa opetusryhmien määrää ja aiheuttaa tätä kautta kunnille lisäkustannuksia.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan valinnaisuuden lisääminen voitaisiin toteuttaa siten, että nykyistä 13 tunnin valinnaisuutta nostettaisiin 20+6 vuosiviikkotuntiin. Näistä 6 vuosiviikkotuntia käytettäisiin työryhmän ehdotuksen mukaisesti taide ja käsityö - oppiainekokonaisuuteen vuosiluokilla 8-9 musiikin, kuvataiteen, käsityön ja draaman opintoihin. Muihin valinnaisiin opintoihin varattavan 20 vuosiviikkotunnin käytöstä ei päätettäisi tuntijakopäätöksen yhteydessä vaan opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisissa opetussuunnitelmissa.

Jäljelle jäävät 8 vuosiviikkotuntia sijoitettaisiin kaikille oppilaille yhteisiin opintoihin ja näin varmistettaisiin, että jokainen oppilas saa vahvat perustaidot lukemisessa, kirjoittamisessa, laskemisessa ja vieraisissa kielissä.

Katsomusaineiden opetus

Nykyinen perusopetuslaki asettaa varsin tiukat velvoitteet opetuksen järjestäjälle pienryhmäisten uskonnon opetuksesta. Voidaan pitää hyvänä asiana tuntijakotyöryhmän ehdotusta järjestämisvelvoitteen oppilasmäärän nostamista pienryhmäisten uskontojen opetuksessa kolmesta kymmeneen oppilaaseen. Kuntaliitto pitää tätä selvänä parannuksena nykytilanteeseen. Tältä osin on syytä huomioida, että

oppilaalle, jolle ei opeteta uskontoa tai elämänkatsomustietoa tulee perusopetusasetuksen mukaan järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa.

Kuntaliitto esittää selvitetäväksi, olisiko oman uskonnon opetus ja elämänkatsomustieto mahdollista muuttaa oppilaille vaihtoehtoisiksi oppiaineiksi riippumatta siitä, kuuluuko oppilas johonkin uskonnolliseen yhdyskuntaan. Tällä hetkellä oppilas ei voi valita huoltajan pyynnöstä elämänkatsomustietoa, mikäli hänen oman uskontonsa opetusta järjestetään. Sen sijaan uskonnolliseen yhdyskuntaan kulumaton oppilas voi huoltajan pyynnöstä osallistua sellaisen uskonnon opetukseen, joka oppilaan saaman kasvatuksen ja kulttuuritaustan perusteella vastaa hänen uskonnollista katsomustaan.

Työryhmän ehdotuksen mukaan uutena oppiaineena vuosiluokilla 7-9 opetettaisiin etiikkaa kaksi vuosiviikkotuntia. Etiikan lisäksi vuosiluokilla 7-9 opetettaisiin myös uskontoa tai elämänkatsomustietoa kaksi vuosiviikkotuntia.

Kuntaliiton mielestä tuntijakouudistukseen liittyvän jatkotyöskentelyn yhteydessä olisi hyvä selvittää, voitaisiinko vuosiluokilla 7-9 luopua uskonnon ja elämänkatsomustiedon opetuksesta, koska samoilla vuosiluokilla opetetaan jo etiikkaa. Osittain samansisältöisiä oppiaineita ei ole mielekäästä opettaa päällekkäin. Vuosiluokkien 7-9 uskonnon ja elämänkatsomustiedon oppiainesisällöt voitaisiin sisällyttää etiikan ja historian sisältöihin. Tällöin etiikkaa voitaisiin opettaa kaikille oppilaille. Tämä lisäisi oppilaiden yhteenkuuluvuutta, yhteisöllisyyttä ja mahdollistaisi avoimen keskustelun ja vuorovaikutuksen erilaisen katsomuksen omaavien oppilaiden välillä.

Nykyaikaisen teknologian sekä etä- ja verkko-opetuksen hyödyntäminen

Työryhmän muistiossa on määritelty tulevaisuudessa tarvittavat kansalaisen taidot. Yhtenä taitoryhmänä on Työskentelyn ja vuorovaikutuksen taidot. Siinä tavoitteena on muun muassa tietotekniikan ja muun teknologian käyttötaito.

Tulevaisuudessa yhä suurempi osa oman osaamisen päivittämisestä tulee tapahtumaan tietoverkoissa. Tiedon luominen ja uudet innovaatiot tapahtuvat verkostoissa yhdessä tekemällä nykyaikaista teknologiaa hyödyntämällä. Tietotekniikan ja muun teknologian käyttötaito antaa oppilaalle laajat mahdollisuudet hyödyntää uusia oppimisympäristöjä ja tukee oppilaan mahdollisuuksia itsenäisesti toteuttaa omaa oppimisprosessiaan sekä luo valmiudet elinikäiselle oppimiselle. Kuntaliitto pitää hyvänä asiana, että tietotekniikan ja muun teknologian käyttötaitoon on muistiossa kiinnitetty huomiota.

Kuntaliitto pitää ensiarvoisen tärkeänä, että tuntijakouudistuksen ja opetussuunnitelman perusteiden uudistamisen yhteydessä kiinnitetään huomiota teknologian hyödyntämiseen sekä etä- ja verkko-opetukseen. Opetussuunnitelman perusteiden uudistamisen yhteydessä oppilaille tulisi luoda aito mahdollisuus hyödyntää etä- ja verkko-opetusta ja suorittaa osa perusopetuksen oppisisällöistä ajasta ja paikasta riippumatta verkossa. Tämä edellyttää valtakunnallisen verkko-oppimisympäristön luomista ja toiminnan koordinoitua. Muun muassa Opetushallituksella on verkko-oppimisympäristön luomisessa ja koordinoimisessa tarvittavaa osaamista. Teknologian hyödyntämisessä tulisi ottaa myös huomioon kuvayhteysopetus ja tuntitallenteiden käyttömahdollisuus.

Varsinkin harvaan asuttujen ja pitkien etäisyyksien kunnissa etä-, verkko- ja kuvayhteysopetus sekä tuntitalenteiden käyttömahdollisuus tulisi nähdä yhtenä keinoa perusopetuspalvelujen turvaamisessa. Valtakunnallinen verkkooppimisympäristö antaisi monipuoliset mahdollisuudet myös pienemmille kouluille yhteisten aineiden ja valinnaisten opintojen toteuttamiselle.

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että tuntijakouudistuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden uusimisen yhteydessä oppilaille luodaan aito mahdollisuus suorittaa eri oppiaineiden sisältöjä myös etä- ja verkko-opetuksena ajasta ja paikasta riippumatta. Lainsäädännölliset esteet etäopetuksen toteuttamiselle perusopetuksessa tulee poistaa.

Ehdotusten taloudelliset vaikutukset

Kuntaliiton näkemyksen mukaan työryhmän ehdotusten taloudellisia vaikutuksia ei ole muistiossa arvioitu riittävässä laajuudessa. Kielten opetuksen tarjontavelvoitteen laajentamisesta ja kielten opetuksen käynnistämiseen liittyvien vähimmäisryhmäkokojen normittamisesta aiheutuvia kustannuksia ei ole huomioitu. Myöskään valinnaisten opintojen merkittävästä lisäämisestä johtuvia menojen lisäyksiä ei ole arvioitu.

Kuntaliitossa tehdyn laskelman mukaan tuntijakouudistuksen toteuttamisesta työryhmän muistiossa esitetyllä tavalla aiheutuisi kustannuksia seuraavasti:

Vähimmäistuntimäärän nostamisesta aiheutuvat taloudelliset vaikutukset	29 531 320
Kieliohjelman tarjontavelvoitteen laajentamisesta ja kielen opiskelun aloittamiseen liittyvien vähimmäisryhmäkokojen säätämisestä aiheutuvat taloudelliset vaikutukset	75 744 950
Valinnaisuuden lisäämisen taloudelliset vaikutukset	24 267 408
Uuden tuntijaon ja opetussuunnitelman perusteiden käyttöön otosta aiheutuvat kustannukset kunnissa	14 063 000
Oppikirjojen ja oppimateriaalien uusimiseen liittyvät kustannukset	10 125 000
Yhteensä	153 731 678

Kuntaliiton arvion mukaan tuntijakotyöryhmän ehdotus kasvattaisi perusopetuksen menoja runsaalla 150 miljoonalla eurolla vuodessa. Nykyisen valtiosuusjärjestelmän puitteissa kunnat maksavat perusopetuksen menoista lähes 66 prosenttia.

Kuntaliitto edellyttää, että tuntijakouudistuksesta kunnille aiheutuvat kustannukset arvioidaan kokonaisuudessaan ja huomioidaan peruspalveluohjelmamenettelyn mukaisesti ja että uudistuksesta aiheutuvat kustannukset korvataan kunnille täysimääräisenä valtiosuuslainsäädännöstä poiketen ilman kuntien omarahoitusosuuden vähentämistä.

Kuntaliitto kiinnittää myös huomiota siihen, että peruspalveluohjelman valmistelun yhteydessä ministeriryhmä on sopinut, että valtio lähtökohtaisesti pidättäytyy kuntien menoja lisäävistä toimista.

Lausunnon keskeinen sisältö

Omassa lausunnossaan Kuntaliitto esittää otettavaksi huomioon perusopetuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden ja perusopetuksen tuntijaon jatkovalmistelun osalta seuraavaa:

1. Kuntaliiton näkemyksen mukaan vähimmäistuntimäärän nostamista neljällä vuosiviikkotunnilla ei voida perustella koulutuksellisen tasa-arvon ja valtakunnallisen yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Kuntaliitto on nykyisen vähimmäistuntimäärän säilyttämisen kannalla. Sen sijaan Kuntaliitto pitää tärkeänä, että koulutukselliseen tasa-arvoon ja valtakunnalliseen yhdenvertaisuuteen kiinnitetään huomiota perusopetusta kehitettäessä. Harvaan asutuissa ja pitkien etäisyyksien kunnissa tasavertaisten perusopetuspalvelujen tarjoaminen asukkaalle tulee olemaan keskeinen haaste. Vähimmäistuntimäärien nostaminen ei ole ratkaisu tähän ongelmaan. Koulutuksellisen tasa-arvon varmistamisessa ja yhdenvertaisten palvelujen turvaamisessa valtionosuusjärjestelmällä on keskeinen merkitys. Valtionosuusjärjestelmän tulee ottaa nykyistä paremmin huomioon kuntien olosuhdetekijät ja erilaiset mahdollisuudet opetuksen järjestämiseen. Rahoitusjärjestelmää tulee vahvistaa niin, että se takaa kaikille kunnille mahdollisuudet korkeatasoisten perusopetuspalvelujen järjestämiseen lähipalveluna. Tätä kautta pystytään parhaiten turvaamaan koulutuksellinen tasa-arvo ja valtakunnallinen yhdenvertaisuus.
2. A1-kielen tarjonnan osalta Kuntaliitto pitää nykyistä käytäntöä toimivana. A1-kielen oppimistulokset ovat olleet hyviä eikä tältä osin tehdyissä selvityksissä ole tullut esille muutostarvetta. Kuntaliiton näkemyksen mukaan opetuksen järjestäjän tulee jatkossakin saada itse päättää, mitä kieliä ja missä laajuudessa se tarjoaa A1-kielenä.
3. Monipuolisen kieliohjelman toteuttaminen ei edellytä kielten opetuksen käynnistämiseen liittyvien vähimmäisryhmäkokojen säätämistä perusopetuslakiin. Vähimmäisryhmäkoko ohjaisi kielten opetuksen järjestämistä myös toisin päin eli kielten opetusta ei tulisi järjestämään alle kymmenen oppilaan opetusryhmille, mikä tällä hetkellä on kuitenkin verraten yleistä. Kuntaliiton näkemyksen mukaan opetuksen järjestäjän tulee saada itse päättää siitä, mitkä ovat ne vähimmäisryhmäkoot, joilla se vieraiden kielten opetuksen käynnistää.
4. Kuntaliiton mielestä valinnaisuuden lisääminen voitaisiin toteuttaa siten, että nykyistä 13 tunnin valinnaisuutta nostettaisiin 20+6 vuosiviikkotuntiin. Näistä 6 vuosiviikkotuntia käytettäisiin työryhmän ehdotuksen mukaisesti taide ja käsityö - oppiainekokonaisuuteen vuosiluokilla 8-9 musiikin, kuvataiteen, käsityön ja draaman opintoihin. Muihin valinnaisiin opintoihin varattavan 20 vuosiviikkotuntin käytöstä ei päätettäisi tuntijakopäätöksen yhteydessä vaan opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisissa opetussuunnitelmissa. Jäljelle jäävät 8 vuosiviikkotuntia sijoitettaisiin kaikille oppilaille yhteisiin opintoihin ja näin varmistettaisiin, että jokainen oppilas saa vahvat perustaidot lukemisessa, kirjoittamisessa, laskemisessa ja vieraisissa kielissä.
5. Kuntaliitto esittää selvitetäväksi, olisiko oman uskonnon opetus ja elämänkatsomustieto mahdollista muuttaa oppilaille vaihtoehtoisiksi oppiaineiksi riippumatta siitä, kuuluuko oppilas johonkin uskonnolliseen yhdyskuntaan. Tällä hetkellä oppilas ei voi valita huoltajan pyynnöstä elämänkatsomustietoa, mikäli hänen oman uskontonsa opetusta järjestetään.

6. Kuntaliiton mielestä tuntijakouudistukseen liittyvän jatkotyöskentelyn yhteydessä olisi hyvä selvittää, voitaisiinko vuosiluokilla 7-9 luopua uskonnon ja elämäkatsomustiedon opetuksesta, koska samoilla vuosiluokilla opetetaan jo etiikkaa. Tällöin etiikkaa voitaisiin opettaa kaikille oppilaille. Tämä lisäisi oppilaiden yhteenkuuluvuutta, yhteisöllisyyttä ja mahdollistaisi avoimen keskustelun ja vuorovaikutuksen erilaisen katsomuksen omaavien oppilaiden välillä.
7. Kuntaliitto pitää tärkeänä, että tuntijakouudistuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden uusimisen yhteydessä oppilaille luodaan aito mahdollisuus suorittaa eri oppiaineiden sisältöjä myös etä- ja verkko-opetuksena ajasta ja paikasta riippumatta. Lainsäädännölliset esteet etäopetuksen toteuttamiselle perusopetuksessa tulee poistaa.
8. Tuntijakouudistuksesta aiheutuvat kustannukset tulee arvioida kokonaisuudessaan ja huomioida peruspalveluohjelmamenettelyn mukaisesti ja uudistuksesta aiheutuvat kustannukset tulee korvata kunnille täysimääräisenä valtion-osuuslainsäädännöstä poiketen ilman kuntien omarahoitusosuuden vähentämistä.

SUOMEN KUNTALIITTO

Kari-Pekka Mäki-Lohiluoma
Toimitusjohtaja

Kari Nenonen
Varatoimitusjohtaja